

DOI: <https://doi.org/10.15407/np.62.099>

УДК 378.6: 64:027.7/8 (430)

Наталія Кропочева,

ORCID 0000-0002-7025-8272,

науковий співробітник,

відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів,

Державна науково-педагогічна бібліотека імені В. О. Сухомлинського,

вул. М. Берлінського, 9, Київ, Україна

e-mail: veritas59@i.ua

ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНІ РЕСУРСИ З ПИТАНЬ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ САЙТІВ БІБЛІОТЕК УНІВЕРСИТЕТІВ НІМЕЧЧИНИ)

Предмет дослідження: інформаційні ресурси бібліотек університетів Німеччини. Сформовано вибірку із дванадцяти бібліотек, критеріями добору до якої слугували показники: універсальність комплектування фондів; наявність в структурі інформаційних ресурсів зібрань рідкісних, рукописних та старовинних видань; участь в мережі бібліотек Німеччини. **Постановку проблеми** розкрито через співставлення практичних аспектів проблеми створення інформаційно-бібліотечних ресурсів з питань освіти та педагогіки і визначення складників змістового наповнення та композиційного оформлення сайтів зазначених бібліотек. **Мету розвідки** визначено через виконання низки таких завдань: встановлення особливостей генерації електронних ресурсів та рівнів доступу до контенту користувачів різних цільових груп. **Методи дослідження:** методологію дослідження репрезентовано низкою емпіричних та теоретичних методів наукового пізнання, методу вебметричного аналізу баз даних, згенерованих та представлених на сайтах бібліотек закладів вищої освіти Німеччини. **Результати дослідження** артикульовано у такий спосіб: в університетах першого типу бібліотеками здійснюються функції центральної та периферійної бібліотечної структури, інформаційно-бібліотечні ресурси з питань педагогіки і освіти експортуються з OPAC (Online public access catalog) і KVK (Karlsruher virtuelle katalog). В університетах з двоконтурною структурою бібліотек на сайті представлено ресурси освітнього і педагогічного призначення, у відділеннях бібліотек відображено ресурси спеціалізованого спрямування. **Новизна** наукової розвідки полягає у виявленні особливостей інформаційних ресурсів зазначеної тематики, орієнтованих на освітні потре-

би студентів, зокрема оприлюдненні інтернет-ресурси навчального характеру. **Практичне значення:** розміщені на порталі Pädagogik інформаційні джерела формують політематичні, різномірні мережеві джерела, мінімізуючи пошуки в мережі Інтернет, створюючи та поглиблюючи комунікаційні зв'язки працівників бібліотечних установ з користувачами різних категорій. Означені особливості формування інформаційних ресурсів в бібліотеках закладів освіти Німеччини формують інформаційне поле для проведення досліджень в руслі засвоєння способів формування баз даних навчального характеру, представлених на сайтах бібліотек закладів вищої освіти Німеччини.

Ключові слова: бібліотека університету, Німеччина, бібліотечна мережа, фонди, інформаційно-бібліотечні ресурси з питань освіти і педагогіки.

Постановка проблеми. Стрімке зростання попиту користувачів на інформаційні ресурси, в яких згенеровано інформацію з різних галузевих, тематичних джерел, що має релевантний запит у користувача характер та надає рівний доступ до необхідних інформаційних ресурсів за умов мінімізації часових витрат на її пошук, – стає однією із найбільш значущих та актуальних проблем в умовах стрімкого росту та появи нових інформаційних, комп'ютерних засобів кумуляції та відтворення інформаційних потоків. Створення, збереження та використання наукової інформації потребує постійного удосконалення програмного забезпечення, що уможлиблювало б мережеве об'єднання інформаційних ресурсів бібліотек різних типів і видів для формування єдиного якісного інформаційного простору з можливістю розподіленого пошуку залежно від потреб користувачів та необхідності одночасного виконання значної кількості запитів.

Розгорнутий аналіз концептуальних засад розвитку бібліотечних установ України ми знаходимо в окремих розвідках фахівців, низці фундаментальних досліджень науковців, у розробленні науково-методичних організаційних та управлінських документів, що супроводжують та формують подальші вектори розвитку та діяльності освітянських бібліотек різних типів і видів.

В зазначеному контексті слід розглянути і охарактеризувати найбільш поширені в практичній діяльності напрями розвитку бібліотек країн Європейського Союзу, що сприймається нами як об'єктивна необхідність виявлення та узагальнення особливостей їхнього розвитку в умовах цифрової трансформації соціальної та суспільної сфери. Бібліотека аргіогі сприймається як найбільш консервативний суспільний інститут, що впроваджує нові форми і способи взаємодії, орієнтуючись

на традиційні, усталені й перевірені часом методи зберігання, відтворення інформаційно-документальних масивів інформації. В частині запровадження автоматизованого бібліотечного виробництва, комплектування необхідними книгами, періодичними виданнями та іншими видами документів стверджувалася необхідність вирішення зазначеної проблеми у зв'язку зі збільшенням кількісного типовидового документного потоку. Відмітимо, що зазначена проблема стала актуальною і для бібліотек у США, Великій Британії, Франції, Німеччині; її вирішення для універсальних та наукових бібліотек фахівці знаходили у розвитку координації та кооперації в галузі комплектування та збереження фондів, каталогізації електронних ресурсів, використанні міжбібліотечного абонементу шляхом створення консорціумів і мереж (Давидова, 2008).

Мета розвідки. Визначення завдань, окреслених у назві статті, передбачає здійснення таких кроків:

- виявлення напрямів та визначення джерел формування електронних освітніх ресурсів бібліотек університетів Німеччини, враховуючи, за замовчуванням, що практично всі бібліотечні інституції знаходяться в складі бібліотечних асоціацій, об'єднують зонального, регіонального та інституційного рівнів;
- виявлення особливостей (якщо такі будуть знайдені) у генерації електронних ресурсів та рівнів доступу до контенту користувачів;
- встановлення та розроблення загальної схеми бібліотек університетів Федеральних земель Німеччини (Universitätsbibliotheken), в системі яких продукуються та інтегруються електронні ресурси освітньої та педагогічної тематики.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Зазначений структурний блок нашої розвідки сформований з двох взаємодоповнюваних груп досліджень. Перший – розвідки, студії українських дослідників, в яких представлено результати вивчення питання про розвиток і становлення інформаційних ресурсів бібліотек різноманітних тематичних напрямів. Другу – формують публікації німецьких дослідників, фахівців бібліотечної справи. Зазначимо, що у вітчизняному інформаційному дискурсі є публікації, дотичні за тематикою до нашої розвідки, не враховуючи, звичайно, дисертаційні дослідження вітчизняних дослідників останнього десятиліття, оскільки в структурному блоці «Стан розроблення проблеми та джерельна база дослідження» наявність зарубіжних публікацій є імперативною нормою.

Серед вітчизняних бібліотекознавців виокремимо оглядові статті Л. Дем'янюк щодо здійснення науково-інформаційної діяльності науковими бібліотеками Німеччини, де, окрім пріоритетних напрямів статті, розглянуто організацію інтегрованих електронних інформаційних ресурсів бібліотечної тематики (Дем'янюк, 2016). Досвід перебування в окремих бібліотеках Німеччини й підсумки порівняльно-зіставного характеру щодо принципів їхньої діяльності розглянуто в статті Н. Малолетової (Малолетова, 2010).

Огляд основних напрямів інформаційного забезпечення навчального та наукового процесів у закладах вищої освіти став основним відповідним пунктом наукової розвідки О. Вербіцької, де розглянуто перспективні вектори застосування найбільш вдалих, на думку автора, практик у університетській бібліотеці Нижньої Саксонії (Вербіцька, 2011).

Розуміння системи організації бібліотечної справи, навіть на етапі ознайомлення із загальними принципами і засадами її функціонування, натикається на серйозне опрацювання й опанування особливостей історичного розвитку в контексті соціальних та культурно-освітніх реалій політичного розділення Німеччини, що з кінця 1990-х років після об'єднання в єдину Федеративну державу Німеччину відобразилося на формуванні єдиного для всіх Федеральних Земель підходу до розвитку Німецької бібліотечної системи у всьому розмаїтті типів і видів бібліотек державного, регіонального, спеціалізованого призначення, найбільш повно і ґрунтовно висвітлено в дослідженні Ю. Зефельдта і Л. Сіре, репрезентованого Goethe-Institut в Україні. Зокрема, в історичній ретроспективі простежено етапи становлення бібліотеки як соціального інституту в умовах трансформації та постійного розвитку інформаційних та комп'ютерних технологій (Зефельдт, Сіре, 2007).

Характеризуючи різні типи й види бібліотек, автори розглянули історичний розвиток університетських бібліотек Фрайбурга, Гейдельберга, Єни, Тюбінгена, а також державної та університетської бібліотек Гамбурга, Кельнської університетської й міської бібліотек, з оприлюдненням статистичних відомостей про фонди зазначених бібліотек, з наданням відомостей про електронні ресурси, зокрема, започаткування порталів VASCODA, KOPAL з метою довгострокового архівування та збереження культурної спадщини, створення віртуальних спеціальних бібліотек.

В публікації німецького дослідника Л. Геллера висвітлено певні аспекти діяльності наукових бібліотек Німеччини з акцентом на ство-

ренні веб-блогів в німецькомовній соціальній мережі StudiVZ, розміщенні лекційних матеріалів та відеозаписів на сторінці бібліотеки (Геллер, 2009).

В праці К. Гантерта (Klaus Gantert), Г. Неера (Günther Neher) та Ф. Шаде (Frauke Schade) простежено етапи цифрової трансформації в руслі актуальних напрямів здійснення бібліотеками інформаційного супроводу освіти впродовж життя (Klaus Gantert, Günther Neher, Frauke Schade, 2018).

Досить цікавим проектом, результатом якого стало об'єднання у 1996 р. Саксонської державної бібліотеки (Sächsische Landesbibliothek) з бібліотекою Дрезденського технічного університету, відомої в німецькомовному сегменті інтернету як SLUB (Sächsische Landesbibliothek – Staatsund Universitätsbibliothek Dresden) – Саксонська державна бібліотека і Дрезденська університетська бібліотека. У журналі «Практика і дослідження в бібліотеці» (Bibliothek Forschung und Praxis) було опубліковано статтю авторів цього проекту: Д. Тіпмара (Jonas Tiermar), Й. Міттельбаха (Jens Mittelbach), М. Кайсер (Melanie Kaiser), Д. Добеляйт (Daniela Dobeleit), Пауля Швансе (Paul Svhwanse), Ю. Френер (Uta Fröne) і Майка Дженне (Maik Jähne) щодо етапів його реалізації. Насамперед це стосувалося вироблення концепції й етапів впровадження, що стосувалися організаційного, технологічного супроводу, зменшення кількості книжкових стелажів, розташуванні відповідної техніки для проведення оцифрування видань традиційного каталогу, створення «Смарт-академії» для розповсюдження набутого досвіду (Jonas Tiermar, Jens Mittelbach, Melanie Kaiser, Daniela Dobeleit, Paul Svhwanse, Uta Fröne, Maik Jähne, 2018).

Вважаємо доцільним розглянути основні положення статті Ірмгард Зіберт (Irmgard Siebert), директорки університетської та державної бібліотеки Дюссельдорфа, в якій викладено стратегічні цілі розвитку бібліотеки на 2016–2021 рр., сформульовані у вигляді імперативів: накопичувати – зберігати – досліджувати – розробляти – застосовувати – виховувати – мотивувати – формувати. Основними пріоритетами бібліотеки визначено проведення наукових досліджень, розвиток ІТ-технологій, насамперед перехід на хмарні сховища бібліотечних баз даних, вивчення проблеми переходу системи каталогізації із застосуванням хмарних технологій (Irmgard Siebert, 2016).

Простежимо основні ідеї щодо розвитку «шостого семантичного Web, як позиціонували назву своєї статті Б. Алтхаус (Bernd Althaus),

Я. Хентчке (Jana Hentschke), Р. Хойвельман (Rainhold Heuvelmann), А. Льоден (Aenne Löhden), яке більш доречно розглядати як оглядове видання, де виокремлено основні проблеми, обговорювані на конференції. Зокрема, інтеграцію баз даних, проблему взаємодії розподілених систем, каталогізацію в інтернеті засобами створення розподіленого бібліографічного запису, доступності метаданих для пошукових систем (Althaus Bernd, Hentschke Jana, Heuvelmann Reinhold, Löhden Aenne, 2015).

В руслі виконання завдань нашої розвідки досить значущими є результати дослідження С. Штаммайер (Sabine Stummeyer), де розглянуто теоретичні аспекти введення в науковий обіг поняття «електронні інформаційні ресурси» для їхнього подальшого застосування в навчальному процесі; охарактеризовано питання отримання ліцензії, пошукових можливостей створеної Асоціації із 13-ти університетів землі Баден-Вюртемберг у 2017 р.; створенні першого центрального сховища освітніх електронних ресурсів вищих закладів освіти (ZO-ERR) (Sabine Stummeyer, 2019).

Виклад основного змісту публікації. Доцільним вважаємо у вигляді коротких оглядових відомостей навести дані про сайти найбільших бібліотек (бібліотечних мереж) університетів Німеччини, концентруючи увагу на тематичній диференціації електронних ресурсів освітньої тематики, розміщених на наукових порталах (сайтах) бібліотек.

1. **Universitätsbibliothek Rostock** – Бібліотека Ростоцького Університету є науковою установою в структурі зазначеного закладу вищої освіти.

Адреса в мережі Інтернет: <https://www.ub.uni-rostock.de/>

Доступ до освітніх ресурсів: https://dbis.ur.de/dbliste.php?bib_id=ubfm&colors

Місцезнаходження – Росток (Федеральна Земля – Мекленбург-Передня Померанія).

Сайт бібліотеки має багаторівневі стандартизовані розділи: «Розташування і пошук», «Пошук літератури», «Послуги для науковців», в яких вміщено перелік рубрик, що інформують науковця про можливості публікації в рамках програми «Open Access Publishing». Зазначимо, що фінансування публікацій проводиться Німецьким дослідницьким фондом (DFG). В системі вбудованого інструментарію повністю представлено потенційні проблемні вузлові пункти щодо написання,

розташування і внесення публікацій в репозитарій установи. На головній сторінці бібліотеки згруповано розділи «Каталог», «Бази даних», «Веб сайт», кожний з яких має глибоку структуровану пошукову систему, пов'язану з регіональною бібліотечною системою, бібліографічними матеріалами, базами даних «Інформаційна система бази даних (DBIS)¹, де налаштовано перелік галузей знань, доступних за різними типами доступу в мережі університету, за межами установи, у віддаленому доступі.

2. **Universitätsbibliothek J. C. Senckenberg (UB)** – бібліотека університету ім. Й. Г. Зенкенберга Гете-Університету у Франкфурті-на-Майні.

Адреса в мережі Інтернет: www.ub.uni-frankfurt.de

Доступ до ресурсів освітньої тематики: https://dbis.ur.de/dbliste.php?bib_id=ubfm&colors=511&ocolors=40&lett=f&gebiete=23

Бібліотека є науковою установою при Гете-Університеті у Франкфурті-на-Майні. Окрім того, вона є центром мережі бібліотек, що територіально віддалені від головного центру. Так, бібліотеки природничих наук знаходяться в Рідберзі; бібліотеки спортивних наук – в Гінхеймі; бібліотеки мистецтв, гуманітарних наук, ісламознавчих студій, математичних наук, інформаційних технологій – в кампусах Вестенда та Бокенхайма.

Структура сайту бібліотеки має стандартизований вигляд: «Бібліотека-онлайн», «Місцезнаходження», «Колекції», «Сервіси», «Согонпа», «Про нас», «Бібліотеки від А – Я», з окремим блоком пошукових сторінок «Франкфуртський пошуковий портал», «Електронні книги», «Електронні журнали», «Бази даних» на основі Infosystem DBIS (Datenbank-Infosystem), з фіксованим набором можливостей перегляду: в читальній залі або з доступом за номером квитка зареєстрованого користувача; з вільним доступом; за національною ліцензією німецького сегменту мережі Інтернет.

3. **Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen** – Нижньосаксонська державна і університетська бібліотека Джорджа-Августа Геттінгені (**SUB Göttingen**).

Адреса в мережі Інтернет: <http://www.sub.uni-goettingen.de/>

Доступ до сторінки ресурсів освітньої тематики: <https://rzblx10.uni->

¹ DBIS є спільним проєктом, розробленим і впровадженим в бібліотеці м. Регенсбург за фінансової підтримки Німецького дослідницького співтовариства (DFG). Використовується як користувацький сервіс у 342 бібліотеках.

regensburg.de/dbinfo/dbliste.php?bib_id=subgo&colors=15&ocolors=40&lett=f&gebiete=23

Історичний екскурс визначає загальні напрями становлення бібліотеки як університетського, так і спеціалізованого закладу, заснованого у XVIIІ ст. в рамках навчальної установи й приватної бібліотеки маршала Генріха фон Бюлова. З цією бібліотекою пов'язані імена відомого археолога Християна Готліба Гейне, державного міністра Герлаха-Адольфафон Мюнхгаузена, засновника університету. Після Другої Світової війни бібліотеці надано статус: «Нижньосаксонська державна і університетська бібліотека Джорджа-Августа».

Розгалужена структура інформаційно насичена та композиційно об'єднує цифрові ресурси: «Принципи цифрової політики бібліотеки», «Цифрове виробництво», «Метадані публікацій, об'єктів дослідницьких баз даних», «ІТ-архітектура». Електронні ресурси підтримують корпоративну комунікацію через каталог Геттінгенського університету (GUK), бібліотеку електронних журналів (EZB – Elektronische Zeitschriftenbibliothek) на основі Infosystem DBIS. В структурі галузей знань є розділ «Pädagogik», де розташовано тематичні добірки, надано доступ до європейських електронних ресурсів і до Німецького освітнього порталу (DIPF – Deutsches Institut für Internationale Pädagogische Forschung) des Leibniz-Institut für Bildungsforschung und Bildungsinformation. Доступ до електронних ресурсів має диференційований за категоріями користувачів формат доступу: для незареєстрованих користувачів в будівлі університету; для зареєстрованих користувачів в дистанційному форматі і для користувачів німецькомовного сегмента Інтернету.

4. Universitäts- und Landesbibliothek Münster – Бібліотека Вестфальського Університету Вільгельма в Мюнстері і державна бібліотека Федеральної землі Північний Рейн-Вестфалія (**ULB Münster** – Universitäts- und Landesbibliothek).

Адреса в мережі Інтернет: <https://www.ulb.uni-muenster.de/bibliothek/index.html>

Портал «Pädagogik»: <https://www.ulb.uni-muenster.de/bibliothek/index.html>

Бібліотека надає доступ до е-каталогу, електронної бібліотеки журналів (EZB), оцифрованих колекцій, бібліотечних послуг (в традиційній та дистанційній формах); застосовує Банк даних Infosystem (DBIS),

що генерує спеціалізовані бази даних, серед яких є портал Pädagogik, де згруповано різноманітні інформаційні джерела з Інтернету. Насамперед це – бази даних довідкових видань, бази даних EBSCOhost, БД періодичних педагогічних видань відомого німецького видавництва Beltz. У блоці е-науки вміщено відомості про етапи проведення досліджень на етапах його планування, проведення, підведення підсумків і публікації результатів.

5. Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden – Саксонська державна і університетська бібліотека в Дрездені (**SLUB Dresden** – Die Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden).

Адреса в мережі Інтернет: <https://www.slub-dresden.de/startseite/>

(Вибір тематики – Thema auswählen): <https://www.slub-dresden.de/service/wissensbar/>

Історичні витоки SLUBa відсилають нас до 1996 р., часу злиття бібліотеки технічного університету та Саксонської державної бібліотеки, фонди якої сформовано на основі колекції книг XVI ст., зберігання і оцифрування яких фінансується за державні кошти. На окрему увагу заслуговують зведені дані про е-архів фотографій, е-досліджень, е-навчання; розділи «Відкрита наука», «Дослідження», «Колекції», «Послуги», кожний з яких має глибоко структуровані підрозділи і рубрики. Так, у розділі «Відкрита наука» вміщено підрозділ «Відкриті освітні ресурси» (ВОР), де на головній сторінці наведено їхнє визначення, згруповано за способами доступу до них: вільний доступ, доступ з певними обмеженнями і ліцензований доступ. У підрозділі «Erziehungswissenschaften» («Науки про освіту») ² наведено графік проведення онлайн консультацій із зазначеної дисципліни, вміщено інформацію про тьюторів і біографічні відомості про них. Зазначена бібліотека має відділення і читальні зали з правничих, медичних наук і лісівництва, пропонуючи перелік мережевих ресурсів із названих вище дисциплін.

6. Universitätsbibliothek der Humboldt-Universität zu Berlin – Бібліотека Університету Гумбольдта.

Адреса в мережі Інтернет: www.ub.hu-berlin.

² Поняття «Erziehungswissenschaft» не тотожне з поняттям «Pädagogik». У змісті першого поняття підкреслено теоретичні аспекти наукової дисципліни (педагогічної науки).

Портал «Pädagogik»: https://dbis.uni-regensburg.de//dbliste.php?bib_id=ubhub&colors=7&ocolors=40&lett=f&gebiete=23

Наукова бібліотека з фондом більше 6,5 мільйонів томів є найбільшою університетською бібліотекою Німеччини, в структурі якої функціонують дев'ять бібліотек-відділень, дві з них одночасно є університетськими архівами. Розгалужену структуру бібліотеки Університету Гумбольдта сконцентровано в межах кампуса в Адельсдорфі, кампусах в Мітте і Норді, до яких відносять Центр Ервіна Шредінгера і Центр братів Якоба і Вільгельма Грімм. На порталі бібліотеки є розділи «Пошук і каталоги», виокремлено бібліотеку електронних журналів (EZB), спеціалізовані бази даних; «Місця розташування бібліотек-філій», «Галузі знань», «Графік роботи». Окремим структурним блоком представлено розділи «Пошук літератури», «Вчимося проводити дослідження», «Бібліотека пропонує», де знаходимо великий перелік бібліотечної і бібліографічної інформації, послуги для оцифрування. Бази даних з різних галузей знань підтримуються Daten-Infosystem (DBIS), фінансованою (DFG) і БД «Pädagogik», (усього 142 джерела, баз даних станом 20.12.2020), серед яких – фаховий портал, в структурі якого є безкоштовні бази даних і бази даних з різними видами ліцензій для зареєстрованих та дистантних користувачів.

7. Universitätsbibliothek München – Бібліотека Університету Людвіга-Максиміліана в Мюнхені (LMU).

Адреса в мережі Інтернет: <https://www.ub.uni-muenchen.de/e-medien-der-ub/index.html>

Посилання на повнотекстові ресурси (статті в періодичних виданнях): https://opac.ub.uni-muenchen.de/TouchPoint/refineSearch.do;jsessionid=DEDDDB49C4445697AEBE5868B09EA0172?methodToCall=filterSearch&id=mtype_facet&subval=ElektronischeRessource

Наукова бібліотека, фонди якої складають понад 5 млн традиційних та електронних інформаційних ресурсів, зберігаються в 15 відділеннях бібліотеки, що входять до складу Баварської бібліотечної мережі (BVB). Витоки бібліотеки сягають XV ст., часу створення Інгольдштадтського університету. Сайт бібліотеки має стандартизований користувацький інтерфейс з двома інформаційними блоками, що відображають вибір наукової літератури в традиційному вигляді та блок з розділами, що визначають такі послуги: «Онлайн-каталог», «Відкритий доступ» з підрозділами «Журнали відкритого доступу з різних галузей знань», «Резервування читачького місця». В репозитарії вміщено колекції ка-

талогів лекцій та документів, що мають важливе значення для досліджень історичної тематики.

8. Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt – Університетська і державна бібліотека Землі Саксонія-Анхальт (Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt – **ULB**).

Адреса в мережі Інтернет: <http://www.sub.uni-hamburg.de>

Портал «Pädagogik»: <https://www.sub.uni-hamburg.de/recherche/datenbank-informationssystem/detail/datenbank/5327.html>

Фонди нараховують більше 5 млн екз., що знаходяться в 13-ти відділеннях бібліотеки. Серед найбільш відомих колекцій є рукописи та колекції автографів та інкунабул. Створення бібліотеки датовано серединою XVII ст. Одним із пріоритетних напрямів діяльності бібліотеки є відділення DFG для країн Близького Сходу, країн північної Африки і країн ісламського Світу. Розділи порталу «Каталог», «Е-ресурси», «Відкрита наука», «Бібліотеки-відділення». Каталог (OPAC) – Інтернет-каталог загального доступу, фіксує монографічну і популярну літературу центральної бібліотеки та філій, починаючи з 1991 р. **K10plus** – це мережа бібліотек десяти Федеральних земель ФРН, KVK – для репрезентації результатів різноманітних німецьких та зарубіжних досліджень, каталогізованих в віртуальному каталозі (Karlsruher Virtueller katalog). Каталоги **VD-16**, **VD-17**, **VD-18** репрезентують довідники про літературу XVI, XVII, XVIII ст. В ZDB (Zeitschriftendatenbank) – представлено метадані журналів, газет, продовжуваних видань. Каталог регіональної бібліографії (Der Katalog der Regionalbibliographie) містить посилання на найбільш відому регіональну літературу.

9. Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg – Державна і університетська бібліотека в Гамбурзі є частиною єдиної державної і університетської мережі бібліотек Карла фон Осецького – (Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg – **SUB Hamburg**).

Адреса в мережі Інтернет: <http://www.sub.uni-hamburg.de>

Посилання на портал факультету Fakultät für Erziehungswissenschaft (факультет теорії виховання): <https://www.sub.uni-hamburg.de/bibliothek/universitaetsbibliothek/details-zur-bibliothek/bib-id/1190367862.html>

Бібліотека є складною багаторівневою бібліотечною установою, в структурі якої є центральна бібліотечна установа університету та відділення інших вищих навчальних закладів та дослідницьких установ, а також публічна бібліотека, де зберігається практично вся література,

опублікована в Гамбурзі, декілька читальних зал, лекційна, виставкова зали. Фонди складають понад п'ять мільйонів друкованих і електронних документів, серед яких виділимо спеціалізовані колекції (рукописи, колекції карт, інкунабули). З 2013 р. бібліотека фінансується DFG в частині формування і проведення досліджень іспанознавчого сегменту світової літератури та інші важливі для народів Америки дослідження в контексті збереження та надання літератури етносам, що населяють прибережні віддалені зони цього регіону. Інформаційна система (DBIS) з різноманітних галузей знань підтримує портал Pädagogik, що містить різноманітні інформаційні та тематичні матеріали. Дослідники розглядають SUB як центральну бібліотечну і архівну установу, що підтримує і скеровує роботу мережі електронних бібліотек під егідою Гамбурзького Університету.

10. **Universitätsbibliothek Leipzig (UBL)** – Бібліотека Університету в Лейпцизі.

Адреса в мережі Інтернет: www.ub.uni-leipzig.de

Базаданих Pädagogik: <https://www.ub.uni-leipzig.de/en/research/subject-specific-databases/?libconnect%5Bsubject%5D=26>

Витоки бібліотеки сягають XVI ст., має понад 5 млн томів, спеціальних колекцій (східних рукописів, папірусів, інкунабул, автографів, велику кількість друкованих видань XVII ст.). Сайт бібліотеки має декілька навігаційних сервісів. Перший – комплексний пошук за спеціалізованими базами даних з Datenbank-Infosystem (DBIS), е-каталогом з розподіленним доступом до відділень центральної бібліотеки. Другий – розділи «Електронні ресурси», «Контакти», «Каталог», «Менеджмент», «Бронювання читального місця», «Інформація про дослідження», «Електронні газети», «Електронні журнали». Галузеві БД містять перелік наукометричних баз даних, довідникові, методичні та інші матеріали, розміщені у розділі Pädagogik для студентів та викладачів; бібліографічні бази даних зі зразками оформлення джерел; зібрання журналів, збірників різного хронологічного, проблемно-тематичного, іншомовного діапазону; структуризація вбудованих активних посилань має, окрім абеткового принципу, диференційований розподіл за теоретичними, практичними, предметно-орієнтованими напрямками.

11. **Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt (ULB)** – Університетська і земельна бібліотека в Дармштадті.

Адреса в мережі Інтернет: <https://www.ulb.tu-darmstadt.de/service/start/index.de.jsp>

Портал «Pädagogik»: https://rzblx10.uni-regensburg.de/dbinfo/dbliste.php?bib_id=tuda&colors=127&ocolors=40&lett=f&gebiete=23

Центральна бібліотечна установа Дармштадтського Університету, орієнтована на проведення наукових досліджень, викладання і навчання в університеті, а також в навчальних і дослідницьких установах регіону. Як наукова інституція вона забезпечує літературою населення Федеральної Землі Південний Гессен, а також розташовані тут органи влади і заклади культури. В складі колекцій відображено наукові і технічні роботи, фахову літературу з гуманітарних і соціальних наук. В структуру наукової бібліотеки входять відділення бібліотеки, що мають відомче підпорядкування, лекційні зали і медіацентр. В історичному контексті розвиток зазначеної бібліотеки мав аналогічний цикл становлення, як і більшість інших університетських бібліотек. Фонди бібліотеки пов'язані із становленням приватної бібліотеки ландграфа Людвіга I Гессен-Дармштадтського й укомплектовані колекціями інкунабул з різних галузей знань з IX до XX ст. На сайті представлено розділи, розроблені згідно з галузевим та тематичним характеру. В інформаційній системі Datenbank-Infosystem (DBIS) вміщено педагогічну цифрову бібліотеку, контент якої сформований на основі електронних даних педагогічного університету в Кракові; електронних даних із репозитаріїв, відомостей про розділи, пов'язані із дослідженням окремих сторін навчально-виховного процесу, теорії освіти й навчання; питань формування етичних якостей особи, організації різноманітної діяльності учнів. Посилання на Fachportal Pädagogik (Erziehungswissenschaft, Bildungsforschung Fachdidaktik, Fachinformationssystem Bildung, CD Bildung, Fachportal pädagogik).

12. **Universitätsbibliothek Heidelberg** – Гейдельберзька університетська бібліотека (UniversitätsbibliothekHeidelberg – **UB**).

Адреса в мережі Інтернет: <http://www.ub.uni-heidelberg.de/>

Портал «Pädagogik»: https://dbis.uni-regensburg.de/dbliste.php?bib_id=ubhe&colors=31&ocolors=40&lett=f&gebiete=23

Головна бібліотека університету в Гейдельберзі, одна із найстаріших університетських бібліотек. Склад фондів сформовано на базі фонду рідкісних видань, інкунабул, автографів, колекцій старовинних мап, малюнків, фотографій. На сайті бібліотеки представлено розділи «Пошук та замовлення літератури», «Електронна бібліотека», «Обслуговування», «Курси, поради, електронне навчання». Ко-

жен з розділів має багаторівневу структуру та контент. В бібліотечну систему Гейдельберзького Університету входять тридцять дев'ять бібліотек. В колекції «Elektronische Zeitschriftenbibliothek» є підрозділ Pädagogik з повнотекстовими базами статей за трьома типами доступу: вільний, для віддалених зареєстрованих користувачів і з доступом на основі Національної ліцензії. Блок «Оволодіння навичками дослідницької діяльності» представлено відповідними підрозділами, в яких викладено повний цикл дослідження: від перших кроків до публікації в електронних журналах. Відповідний алгоритм розроблено у вигляді розділів.

Простежуючи форми і методи інформаційного забезпечення бібліотек університетів Німеччини, можемо назвати основні закономірності, що характерні для їхнього функціонування: розробленість інформаційних ресурсів в електронному вигляді, доступних в локальній мережі закладів освіти і для дистантних користувачів.

InfosystemDBIS, створену університетською бібліотекою в Регенсбурзі за фінансової підтримки DFG, представлено на рис. 1. Вона застосовується практично більшістю бібліотек університетів Німеччини, може змінюватися і мати різну візуалізацію, але для нас значущим є аспект змістового наповнення ресурсу з питань педагогіки та освіти; наявність змін в переліку баз даних, що формується залежно від галузевого контексту. Одночасно відмітимо сталість такого чинника як сукупність спеціалізованих баз даних, інтегрованих з бібліографічними базами даних, веб-ресурсами, бібліотечними каталогами і різноманітними оцифрованими джерелами, що представлено у виборці університетських бібліотек.

Репрезентований з позицій користувача перелік баз даних і сервісів, що підтримуються Infosystem DBIS, фіксація термінологічних особливостей у застосуванні понять: Pädagogik, Erziehungswissenschaft³, дає

³ «Das Fach «Erziehungswissenschaft» untersucht theoretische und praktische Fragestellungen zur Bildung und Erziehung. Das Erziehungswissenschaft Studium ist interdisziplinär an der Schnittstelle von Pädagogik, Soziologie und Psychologie angesiedelt» (<https://www.tu-braunschweig.de/studienangebot/erziehungswissenschaft-bachelor#c187836>) – галузь науки про виховання досліджує теоретичні та практичні питання, які стосуються освіти і виховання. Вивчення педагогіки як науки про виховання знаходиться на лінії перетину педагогіки, соціології і психології (переклад Н. К.).

Datenbank-Infosystem (DBIS) UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK LEIPZIG

Universitätsbibliothek Leipzig

UBL Website UBL Katalog Elektronische Zeitschriften Schulungen Kontakt

Suche nach Datenbanken

Schnelle Suche

Erweiterte Suche

Fachübersicht

Alphabetische Liste

Weniger zur Bearbeitung

Anspruchspartner

Biblioteksuswahl / Einstellungen

Über DBIS

Projektseite

Geprüft durch:

DFG

Impressum

Datenschutz

Fachübersicht	Anzahl
Afkanistik	27
Allgemein / Fachübergreifend	1522
Allgemeine und vergleichende Sprach- und Literaturwissenschaft	365
Aberkennungswissenschaften	38
Anglistik, Amerikanistik	207
Archäologie	184
Architektur, Bautechnik- und Vermessungswesen	205
Biologie	319
Chemie	147
Elektrotechnik, Mess- und Regelungstechnik	46
Energie, Umweltschutz, Kerntechnik	147
Ethnologie (Völk- und Völkerkunde)	166
Geographie	282
Geowissenschaften	144
Germanistik, Niederländische Philologie, Skandinavistik	486
Geschichte	1487
Informatik	67
Informations-, Buch- und Bibliothekswesen, Handschriftenkunde	219
Klassische Philologie	107
Kontextforschung	375
Land- und Forstwirtschaft, Gartenbau, Forstwirtschaft, Hauswirtschaft, Ernährung	195
Mathematisches, Verkehrswissenschaften, Fertigungstechnik, Bergbau und Hüttenwesen, Verkehrstechnik, Feinwerktechnik	81
Mathematik	98
Medien- und Kommunikationswissenschaften, Publizistik, Film- und Theaterwissenschaft	276
Medizin	328
Medienwissenschaft	283
Naturwissenschaft allgemein	106
Pädagogik	198
Pharmazie	77
Philosophie	115
Physik	98
Politologie	413
Psychologie	68
Rechtswissenschaft	421
Romanistik	282
Slavistik	126
Soziologie	301
Sport	27
Technik allgemein	188
Theaterwissenschaft	27
Theologie und Religionswissenschaft	316
Verfahrenstechnik, Biotechnologie, Lebensmitteltechnologie	61
Wissenschaftsinformatik	32
Wirtschaftswissenschaften	451

Рис. 1. Загальний вигляд (інтерфейс) інформаційної системи Infosystem (DBIS)

можливість врахувати та артикулювати особливості, виокремлені нами в процесі інформаційного огляду.

Перший тип закономірностей, характерний для університетських бібліотек, має циклічний характер, тобто при зміні візуального, лінгвістичного та семантичного відображення спостерігається застосування інформаційних систем (DBIS) з повними текстами, бібліографічними й довідковими посібниками.

Другий тип закономірностей, зростаючий, простежуємо у змістовому наповненні DBIS, що містить переліки літератури у вигляді PDF або HTML-документів без функції пошуку; електронних журналів; електронних книжок (E-Books); переліків посилань; окремих бібліотечних е-каталогів. В бібліотеках розроблені і представлені бази даних з питань педагогіки, освіти, що об'єднані в єдині багатоступеневі і політематичні інформаційні добірки, інтегровані із запитам

користувачів і згенеровані в одному ресурсі Pädagogik, контент яких сформовано із БД:

- доступних в інтернеті; БД із мережі Інтернет, зміст яких включено в університетський каталог UBPlus;
- БД, які знаходяться у вільному доступі за фінансової підтримки Німецького науково-дослідницького співтовариства (DFG);
- БД, зміст яких доступний в локальній університетській мережі, в зокрема і до ліцензійних баз даних;
- до власних ліцензійних баз даних;
- ліцензійних CD-ROM з баз даних в мережі університету.

На рис. 2 представлено структуру інформаційно-технологічного забезпечення електронних ресурсів у рамках інформаційного середовища бібліотеки.

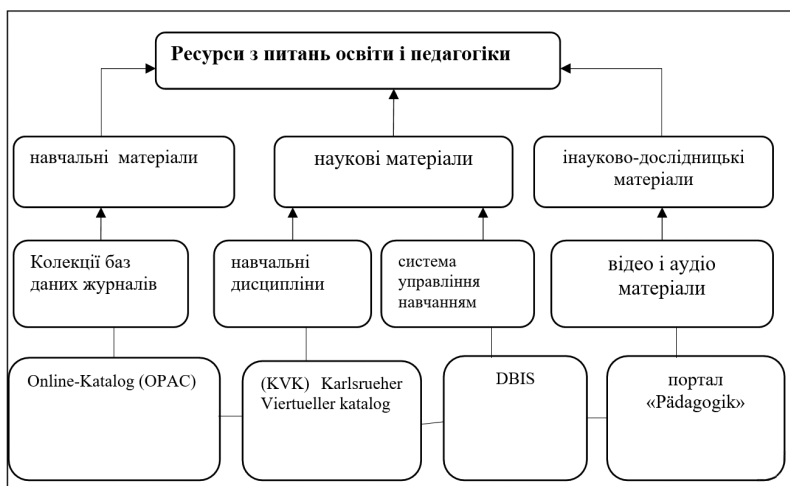

Рис. 2. Структура інформаційно-технологічного забезпечення електронних ресурсів у рамках інформаційно-бібліотечного середовища

Як бачимо, в структурі електронних ресурсів визначено три рівні представлення й узагальнення інформації: на рівні основних напрямів діяльності університету, насамперед в навчальному процесі, науковій та науково-дослідницькій діяльності факультетів і кафедр; на другому рівні – різноаспектні матеріали текстових, графічних, аудіо- та відео-

файлів; на третьому – виокремлено основні мережеві та лінгвістичні засоби збереження, відтворення та транслявання наукової інформації.

Висновки. З огляду на поставлені завдання і викладені результати дослідження можемо зробити висновки щодо розроблення, продукування та поширення бібліотеками закладів освіти Німеччини та інформаційних ресурсів педагогічної та освітньої тематики власної генерації. В першу чергу значну частину з них складають онлайн-ресурси, що є визначальним чинником в структурі інформаційних тематичних добірок. Окрему досить вагомую частину інформаційного наповнення сайтів бібліотек університетів становлять учбові, навчальні, науково-дослідницькі та структуровані за навчальними дисциплінами збірки електронних документів.

На більшості переглянутих сайтів бібліотек закладів вищої освіти подано інформацію про останні оновлення рубрик, роки заснування, зміну кількості тематичних збірок; зібрано колекції із суміжних галузей освітнього характеру, представлено зібрання відео- та аудіо-ресурсів, розподілені посилання, що підтримуються такими системами доступу як Банк даних Infosystem (DBIS), створенням бібліографічних баз даних, що наявні на різних порталах та пов'язані між собою на основі високого рівня інтегрованості веб-ресурсів, бібліотечних каталогів і різних оцифрованих джерел. Але відмітимо той факт, що частина повнотекстових версій результатів наукових досліджень у формі монографічних та періодичних видань у відкритому доступі порівняно невелика, зважаючи на правові аспекти у сфері дотримання авторського права.

Окреме місце посідають ресурси державних (земельних) бібліотек, що мають двоконтурну структуру і обслуговують громадян, муніципальні органи влади та виконують інші важливі соціальні та меморіальні функції засобами колекційних зібрань, що, як правило, мають вагоме унікальне історичне значення та культурну цінність. Зазначені колекції становлять основу традиційного бібліотечного фонду, оцифрування їх уможливує здійснення науково-освітніх, науково-дослідницьких завдань в рамках другого контуру, формуючи сегмент електронних інформаційних ресурсів, систематизованих за галузево-тематичним принципом, надаючи доступ до них в науково-інформаційному просторі університету та визначаючи змістове наповнення дистанційних сервісів, особливо в умовах пандемії.

Ще однією особливістю сфери зазначених електронних-ресурсів освітньої тематики є потужна підтримка державними та земельними бібліотеками університетів міждисциплінарних порталів і окремих спеціалізованих ресурсів, створених за умови колаборації, і, як наслідок – добре розроблених та структурованих, зокрема, заснованих DIPF і дослідницькою мережею LERN, до розробки якої долучаються усі партнери-учасники Інституту досліджень з освіти та інформації з питань освіти ім. Г. В. Лейбніца (Leibniz-Institut für Bildungsforschung und Bildungsinformation), в структурі якого представлено електронні мережеві сервіси освітнього, педагогічного спрямування, що становить фундаментальний пласт науково-інформаційних матеріалів для проведення інших ґрунтовних розвідок.

Список бібліографічних посилань

1. Вербіцька О. Державна і університетська бібліотека Нижньої Саксонії: історія і внесок в інформаційне забезпечення навчального та наукового процесів. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2011. Вип. 31. С. 14–26.
2. Геллер Л. Бібліотека у світі відкритого доступу до інформації. *Бібліотечний вісник*. 2009. № 5. С. 9–10.
3. Давидова І. О. Інноваційна політика бібліотек України: зміст та стратегії розвитку в інформаційному суспільстві : дис. ... д-ра соц. комун.; спец.: 27.00.03 Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство. ХДАК. Х., 2008. 262 арк.
4. Дем'янюк Л. Сучасні напрями розвитку інформаційно-комунікаційної діяльності наукових бібліотек (За матеріалами зарубіжних фахових видань). *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44. С. 20–33.
5. Зефельдт Ю., Сире Л. Двери в прошлое и будущее – библиотеки в Германии (Изд. по заказу Библи. и информ. Сообщества Германии (BID) / предисл. Барбара Лизон. 3-е исправл. изд. Хильдесхайм, Цюрих, Нью-Йорк, 2007. 98 с.
6. Малолетова Н. Німецька національна бібліотека у Лейпцигу: основні напрями діяльності. *Бібліотечний вісник*. 2010. № 6. С. 34–39.
7. Час знання – Німецька цифрова бібліотека. Goethe-Institut в Україні. URL: <http://www.goethe.de/ins/ua/uk/kie/kul/mag/biz/12464742.html>. (Дата звернення: 10.11.12).
8. Костик М. В. *Онлайн-послуги та ресурси американських та німецьких наукових бібліотек. Використання інструментів веб-технологій як основа розширення бібліотечних онлайн-послуг у формуванні сучасного іміджу бібліотеки*. Матеріали наук.-практ. інтернет-конф. (Ужгород, 18–25 черв. 2019.); ДВНЗ «Ужгор. нац. ун-т.», Наук. б-ка. Ужгород, 2019. URL: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/public/uploads/files/%D0%9E%D0%9D-%D0%9B%D0%90%D0%99%D0%9D%20>

%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%9B%D0%A3%D0%93%D0%98%20%D0%A2%D0%90%20%D0%A0%D0%95%D0%A1%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%98%20%D0%90%D0%9C%D0%95%D0%A0%D0%98%D0%9A%D0%90%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%98%D0%A5%20.pdf (дата звернення 11.12.2020).

9. Степанюк О. Л. Нижньосаксонська земельна й університетська бібліотека в Геттінгені (Німеччина) як приклад вдалого симбіозу публічної та наукової установи : [презентація]. University Library at a New Stage of Social Communications Development. Матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 3–4 жовт. 2019 р.). Дніпро, 2019. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/handle/123456789/11553> (дата звернення 10.11.2020).

10. Althaus, Bernd, Hentschke, Jana, Heuvelmann, Reinhold, Löhden, Anne. SWIB14 – Dieseerste «SemanticWebin Libraries Conference»: Bibliotheken, Daten, Anwendungen und Linked Data. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*. 2015. Jahrgang 62. Heft 2. S. 115–120. DOI: <http://dx.doi.org/10.3196/186429501562287>. Zuletztgeprüftam: 15.11.2020.

11. Deutsche Digitale Bibliothek: das Portal für Kultur und Wissenschaft. Online verfügbar unter: www.deutschedigitale-bibliothek.de. Zuletztgeprüftam: 24.12.2020.

12. Die digitale Transformation meistern. Aktuelle Entwicklung en der Bibliotheks- und informationswissenschaftlichen Aus- und Weiterbildung. *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2018. Band 42, Heft 3. S. 441–452. DOI: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0053> Zuletztgeprüftam: 25.12.2020.

13. Jonas Tiepmar, Jens Mittelbach, Melanie Kaiser, Daniela Dobeleit, Paul Schwane, Uta Fröhner und Maik Jähne. Wissen kommt von Machen. *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2018. Vol. 42 (1). S. 69–82. DOI: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0009> Zuletztgeprüftam: 22.12.2020.

14. Klaus Gantert, Günther Neher und Frauke Schade. Die digitale Transformation meistern. Aktuelle Entwicklung en der Bibliotheks- und informationswissenschaftlichen Aus- und Weiterbildung. *Bibliothek Forschung und Praxis*. 2018. Band 42. Heft 3. S. 441–452. DOI: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0053> (zuletzt geprüft am: 22.12.2020).

15. Irmgard Siebert. Die Strategie der Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf 2016 bis 2021. 2016. *Bibliotheksdienst*. Volume 50: Issue 8. S. 698–711. DOI: <https://doi.org/10.1515/bd-2016-0089> (zuletztgeprüftam: 25.12.2020).

16. Sabine Stummeyer. Open Educational Resources im Hochschulbereich. Neue Aufgaben für Bibliotheken. Digitale Medien. In der Hochschullehre. Eine Publikationsreihe des ELAN e.V. Band 7. Münster; New York: Waxmann 2019. S. 157–165. Online verfügbar unter: https://open-educational-resources.de/fp_materialien/open-educational-ressources-im-hochschulbereich-neue-aufgaben-fr-bibliotheken/ (zuletztgeprüftam: 23.12.2020).

References

1. Verbicjka, O. (2011). Derzhavna i universytetska biblioteka Nyzhnioi Saksonii: istoria i vnesok v informatsiine zabezpechennia navchalnoho ta naukovooho protsesiv. [Lower Saxony State and University Library: history and contribution to the information support of educational and scientific processes]. *Nauk. pr. Nats. bibl. Ukr. im. V. I. Vernadskoho*, 31, 14-26. [In Ukrainian].
2. Heller, L. (2009). Biblioteka u sviti vidkrytoho dostupu do informatsii. [Library in the world of open access to information]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 5, 9-10. [In Ukrainian].
3. Davydova, I. O. (2008). Innovatsiina polityka bibliotek Ukrayiny: zmist ta stratehii rozvytku v informatsiinomu suspilstvi. [Innovative policy of libraries of Ukraine: content and development strategies in the information society]: (Doctoral dissertation); HDAK. No.27.00.03. H., 262 p. [In Ukrainian].
4. Demyanyuk, L. (2016). Suchasni napriamy rozvytku informatsiinoi komunikatsinoi diialnosti naukovykh bibliotek. (Za materialamy zarubizhnykh fakhovykh vydan). [Modern directions of development of information and communication activity of scientific libraries]. (According to materials of foreign professional editions). *Nauk. Pr. Nats. Bibl. Ukr. Im. V. I. Vernadskoho*, 44, 20-33. [In Ukrainian].
5. Zefeldt, Yu., Sire, L. (2007). *Dveri v proshloye i budushcheie - biblioteki v Germanii* [Doors to the past and the future - Libraries in Germany]. [Published by order of the Library and Information Society of Germany, foreword by Barbary Lison]. (3rd ed.). Hildesheim, Zurich, New York, 98 p. [In Russian].
6. Malolietova, N. Nimetska natsionalna biblioteka u Leiptyshu: osnovni napriamy diialnosti. [German National Library in Leipzig: main activities]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 6, 34-39. [In Ukrainian].
7. Chas znannia - Nimetska tsyfrova biblioteka. [Time of knowledge -German digital library]. Goethe-Institutin Ukraine. Available from: <http://www.goethe.de/ins/ua/uk/kie/kul/mag/biz/12464742.html> [In Ukrainian].
8. Kostyk, M. V. (2019, June). Onlain-posluhy ta resursy amerykanskykh ta nimetskykh naukovykh bibliotek. Vykorystannia instrumentiv vebtehnolohii yak osnova rozshyrennia bibliotechnykh onlain-poslulh u formuvanni suchasnoho imidzhu biblioteky. [Online services and resources of American and German scientific libraries]. Theuse of webtechnology tools as a basis for expanding library online services in the formation of the modern image of the library: materials of the scientific-practical Internet conference (pp. 18-25, 2019). SHEI. Uzhhorod. Available from: <http://www.lib.uzhnu.edu.ua/public/uploads/files/%D0%9E%D0%9D-%D0%9B%D0%90%D0%99%D0%9D%20%D0%9F%D0%9E%D0%A1%D0%9B%D0%A3%D0%93%D0%98%20%D0%A2%D0%90%20%D0%A0%D0%95%D0%A1%D0%A3%D0%A0%D0%A1%D0%98%20%D0%90%D0%9C%D0%95%D0%A0%>

D0% 98% D0% 9A% D0 % 90% D0% 9D% D0% A1% D0% AC% D0% 9A% D0% 98% D0% A5% 20.pdf (11.12.2020). [In Ukrainian].

9. Stepaniuk, O. L. *Nyzhniosaksonska zemelna j uniwersytetska biblioteka v Hettinheni (Nimecheyna) iak pryklad vdaloho symbiozu publichnoi ta naykovoї nstanovy*. (October, 2019). [Lower Saxon Land and University Library in Göttingen (Germany) as an example of a successful symbiosis of public and scientific institution]. University Library at a New Stage of Social Communications Development: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference. (Pp. 3-4). Dnipro. Available from: <http://eadnurt.diit.edu.ua/handle/123456789/11553> (15.12.2020). [In Ukrainian].

10. Althaus, Bernd, Hentschke, Jana, Heuvelmann, Reinhold & Löhden, Anne. (2015) SWIB14 - Die sechste "Semantic Web in Libraries Conference": Bibliotheken, Daten, Anwendungen und Linked Data. *Zeitschrift für Bibliotheks wesen und Bibliographie*. Jahrgang 62. Heft 2, 115-120. Retrieved from: <http://dx.doi.org/10.3196/186429501562287> (Zuletztgeprüftam 15.11.2020). [In Deutsch].

11. Deutsche Digitale Bibliothek: das Portal für Kultur und Wissenschaft (2012). Online verfügbar unter: www.deutschedigitale-bibliothek.de (Zuletztgeprüftam 24.12.2020). [In Deutsch].

12. Digitale Transformation meistern (2018). Aktuelle Entwicklungen in der Bibliotheks- und Informationswissenschaftlichen Aus- und Weiterbildung. *Bibliothek Forschung und Praxis*. Band 42, Heft 3, 441-452. Retrieved from: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0053> (Zuletztgeprüftam 25.12.2020). [In Deutsch].

13. Jonas Tjepmar, Jens Mittelbach, Melanie Kaiser, Daniela Dobeleit, Paul Schwane, Uta Fröhner und Maik Jähne (2018). Wissen kommt von Machen. *Bibliothek Forschung und Praxis*. Band 42 (1), 69-82. Doi: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0009> (Zuletztgeprüftam 22.12.2020). [In Deutsch].

14. Klaus Gantert, Günther Neher und Frauke Schade (2018). Digitale Transformation meistern. Aktuelle Entwicklungen in der Bibliotheks- und Informationswissenschaftlichen Aus- und Weiterbildung. *Bibliothek Forschung und Praxis*. Band 42. Heft 3, 441-452. Doi: <https://doi.org/10.1515/bfp-2018-0053> (Zuletztgeprüftam 22.12.2020) [In Deutsch].

15. Irmgard Siebert (2016). Die Strategie der Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf 2016 bis 2021. *Bibliotheksdienst*. Vol. 50, Issue 8, pp. 698-711. (Zuletztgeprüftam 25.12.2020). DOI: <https://doi.org/10.1515/bd-2016-0089> [In Deutsch].

16. Sabine Stummeyer (2019). Open Educational Resources im Hochschulbereich. Neue Aufgaben für Bibliotheken. Digitale Medien. In der Hochschullehre. Eine Publikationsreihe des ELAN e.V. Band 7. Münster. New York: Waxmann 2019, 157-165. Online verfügbar unter: https://open-educational-resources.de/fp_materialien/open-educational-ressources-im-hochschulbereich-neue-aufgaben-fr-bibliotheken/ (Zuletztgeprüftam: 23.12.2020). [In Deutsch].

Nataliya Kropocheva,

ORCID: 0000-0002-7025-8272,

Research Associate,

Department of scientific and educational Information Resources,

V. Sukhomlynskyi State Scientific Pedagogical Library of Ukraine,

9, M. Berlinsky Street, Kyiv, 04060, Ukraine

e-mail: veritas59@i.ua

INFORMATION AND LIBRARY RESOURCES ON ISSUES OF PEDAGOGY AND EDUCATION (ON THE MATERIALS OF LIBRARY SITES OF UNIVERSITIES OF GERMANY)

Stating the Subject of the Study. The Results of the information Review of the Materials of the Websites of the Libraries of German Universities are presented. A sample of eleven Libraries was formed, the selection Criteria for which were the following Indicators: The Universality of the Acquisition of the Fund; the Presence in the Structure of Information Resources of Collections of rare, handwritten and old printed Publications; participation in the Network of Library institutions located on Campuses (Libraries), library Funds are completed with Documents of a Narrow-specialized direction. The practical Problems of creating Information and library Resources on Education and Pedagogy are highlighted; the defining components of the Content and composition of the Sites of these libraries are described. **Problem Statement:** a sample of eleven Libraries was formed, the Selection Criteria for which were the Following Indicators: Universality of the fund; the Presence in the Structure of information Resources of Collections of Rare, handwritten and old printed Publications; participate in the network library institutions located Campuses (campuses), private libraries equipped with highly specialized referral Documents. **Stating the Aim of the Study** is revealed through the implementation of a number of tasks: identifying areas and identifying sources of electronic educational resources of libraries in German universities, identifying features in the generation of electronic resources and levels of access to user content. **Research methodology:** the research methodology is formed on the basis of empirical and theoretical methods of scientific knowledge, the method of webometric analysis of databases presented in the scientific and information environment of higher education institutions. **Results of the Study:** the directions of Formation of Resources of the researched Segment of Libraries of Universities with single-circuit and double-circuit Structure are singled out. In Universities of the first Type, Libraries perform the Functions of the central and peripheral Library structure, information and library Resources on Pedagogy and Education are exported from OPAC (Online public access catalog) and KVK (KarlsruherVirtuellerKatalog). In Universities with a two-circuit structure of libraries, educational and pedagogical resources are

presented on the sites, and in library Departments, Resources of a narrow Subject nature are presented. **Novelty:** the method of webometric analysis of databases of educational subjects of libraries of higher education institutions of Germany is applied for revealing of specific characteristics of educational content with the formed orientation on a certain target group of users.

The practical significance: examined the feasibility of the said technology in specialized libraries Ukraine due to similar problems in the formation of information resources of the designated subjects and using targeted user groups.

Keywords: university Library; Germany; library Network; Funds; information and library Resources on Education and Pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2021 р.